

Somut Olmayan Kültür Mirasının Sürdürülebilirliğinde Okulöncesi Eğitim Programlarındaki Rekreatif Oyunların Kritik Rolü

Mustafa KARAKAYA¹ Bilgehan GÜLCAN²

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Kırşehir, Türkiye, , Borsa İstanbul 23 Nisan İlkokulu Kırşehir
<https://orcid.org/0000-0002-6757-7854>

²Prof.Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi Rekreasyon Yönetimi Bölümü,
Ankara, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-9884-4695>

Email: mustafa197940@gmail.com, bilgehan.gulcan@hbv.edu.tr

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 08.12.2021 - Kabul: 31.03.2022)

Özet

Bu çalışma okulöncesi eğitim programlarında uygulanan rekreatif oyunların somut olmayan kültür mirasının varlığını devam ettirebilmesinde rolünün ne derecede olduğunu incelemek amacıyla yapılmıştır. Okulöncesi Eğitim Programı içerisinde yer verilen ulusal kültür öğeleri araştırılmış 18 unsur tespit edilen bu araştırma doküman incelemesi ve literatür taramasıyla gerçekleştirilmiştir. Her bir kültürel unsurun belge niteliği taşıdığı bu araştırmanın tekniği doküman incelemesi, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde taranan belgelerde ne sıklıkla yer aldığını belirlemek ve bu bulguları anlaşılır bir biçimde düzenleyip yorumlayarak betimsel ve gerçekçi sonuçlar ortaya konmuştur. Okulöncesi öğrencileri her ne kadar somut işlem döneminde olsalar da “Somut Olmayan Kültürel Miras’ın” yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktırılmasında Okul Öncesi Eğitim Programlarındaki faaliyetlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rekreatif oyunlar, Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM), sürdürülebilirlik, okul öncesi eğitim.

The Critical Role of Recreative Games in Preschool Curricula in terms of Sustainability of Intangible Cultural Heritage

This study was carried out to examine the extent of the role of recreational games applied in preschool education programs in maintaining the existence of intangible cultural heritage. The national cultural elements included in the Preschool Education Program were researched and 18 elements were identified, and this research was carried out by document review and literature review. The technique of this research, in which each cultural element is a document, is document analysis, determining how often it takes place in documents scanned within the framework of certain concepts and themes, and by arranging and interpreting these findings in an understandable way, descriptive and realistic results have been revealed. It has been concluded that the activities in the Pre-School Education Programs are effective in keeping the "Intangible Cultural Heritage" alive and transferring it from generation to generation, even though preschool students are in the concrete operational period.

Keywords: Recreative games, Intangible Cultural Heritage, Sustainability, Preschool education

1.Giriş

1.1.Boş Zaman ve Kültür

Kültür; örf, adet, sözlü ve yazılı edebiyat, lisan, musiki, din, ahlâk gibi değerlerin kaynaşmasıyla ortaya çıkan oluşumdur (Güngör,1995:6-7). Kültür toplumun benliğidir ve toplumların genetik kodlarını o topluma ait kültür yapısında görebiliriz. Kültür kavramı sözlükte (TDK, 2020) toplumların gelişme süreci içerisinde oluşturduğu maddi ve manevi somut, soyut araç ve gereçlerin kuşaktan kuşağa aktararak gelen egemenliğin göstergesi olan değerler toplamıdır. Kimi zaman ekin(tarım) ve hars olarak da adlandırılmıştır (TDK, 2020). Çok eski zamandan buyana kullanılan kültür kelimesi, ilk zamanlar tarım toplumların yaşam şeklini anlatırken daha sonraları ise toplumların gelenek göreneklerini üretim şekli olarak tanımlamışlardır (Öter ve Özdoğan, 2005: 1).Çeçen'e göre kültür, tarım anlamında "Cultura" olarak adlandırılmıştır (Çeçen, 1984;akt. Gülcan,2010:100). Sosyal bilimlerin farklı alanlarında çalışanların kültürü kendi alanına göre farklı olarak ele alıp yorumlamaktadır (Gülcan, 2010:101). Kültür standart bir tanıma sığmayacak kadar geniş anlamlar ifade etmektedir. Her kültürün ayrı bir tarihsel karakteri, yaşanan dönemin üretim biçimi ile bağıntısı vardır. Bu nedenle birçok kaynaklarda farklı tanımlamalara rastlamak mümkündür. Güngör'e göre kültür, medeniyetler arasındaki kültür alış verişinde başka kültürden almış olduğu herhangi bir değeri özümseyerek ona farklı anlam katıp yorumlamasıdır(Güngör, 2003: 17). İnsanların kültürel bilinci artıkça öğrenme isteği ve merakı da arttığından rekreasyonel faaliyetlere katılma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır(Karaküçük, 2016:353). Rekreasyon; insanların zihinsel, duygusal, ruhsal açıdan rahatlama, yenilenmesini sağlayan ve boş zamanlarında gönüllü olarak katıldığı fiziksel, sosyal veya kültürel faaliyetlere denir(Hacıoğlu, vd., 2017: 27). Rekreatif etkinlikler, boş zamanda yapıldığı için katılma şekillerine göre çeşitli türlerde yapılırlar. Rekreatif etkinlikler, içerisinde yaşadığı toplumun kültüründen etkilenir ve insanların ilişkilerini de olumlu yönde etkiler (Tütüncü vd., 2011:71). Toplumların serbest zamanlarında kültürlerindeki ritüellere göre yaptıkları eylemler, kültürel farklılık göstermektedir ve boş zamanda yapacakları etkinlikler katılımlarını etkilemektedir(Karaküçük, 2019:11).

1.2.Kültürel Miras

Kültürel miras, geçmişten günümüze kadar birikerek gelen ortak değerlerin birlik ve beraberlik içerisinde kaynaşmasını sağlayan ortak değerlerdir(Öksüz, 2017:60). Dünya Doğal ve Kültürel Mirası Koruma Sözleşmesinde kültürel miras kavramı; bilim, tarih, sanat veya bilimsel olarak dünya çapında zenginliği olan arkeolojik yapıt, sit alanı, mimarî yapı, kitâbe, heykel, resim, mağara, farklı şekillerde yapı topluluğu ile tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımdan dünyada kabul görmüş niteliği olan insan veya insan-doğa yapımı eser olarak tanımlanmıştır(<https://teftis.ktb.gov.tr>). Kültürel miras, UNESCO tarafından listelenen, özel kültürel, soyut veya somut öneme sahip olan yerler olarak adlandırılmıştır. (<https://www.unesco.org.tr>).

1.3.Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerinde Türkiye

UNESCO, kısaca Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun Paris'te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında toplanan 32.Genel Konferansı, 17 Ekim 2003 1972 tarihinde Unesco tarafından kabul edilen "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi". Bu sözleşme, TBMM 19.Ocak 2006' da kabul edilmiştir.Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu kanun (No: 5448) 21

Ocak 2006 tarih ve 26056 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye’nin taraf olma süreci 27 Mart 2006 tarihinde tamamlanmıştır. Sözleşmenin 16. 17. ve 18. Maddelerine göre oluşturulan Somut Olmayan Kültürel Miras Listeleri bulunmaktadır (<https://www.unesco.org.tr>). Bunlar:

1. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi
2. Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi
3. Korumanın İyi Uygulamaları Kaydı

UNESCO’ya göre Türkiye’nin ilk yazımları Hükümetler Arası Komite’nin 2008 yılında İstanbul’da gerçekleşen Üçüncü Olağan Toplantısı’nda daha önce ilan edilen başyapıtların 16. madde kapsamındaki Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesine alınmasıyla gerçekleşmiştir. Aralık 2019 tarihi itibariyle Unesco’da Türkiye’nin Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerine kayıtlı 18 adet unsuru bulunmaktadır:

İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi

1. Meddahlık Geleneği (2008).
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008).
3. Âşıklık Geleneği (2009).
4. Karagöz (2009).
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya (2009). (2016 yılında dosyaya Afganistan, Azerbaycan, Hindistan, Irak, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Tacikistan ve Türkmenistan katılımı ile genişletilmiştir)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010).
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010).
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010).
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011).
10. Mesir Macunu Festivali (2012).
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013).
12. Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014).
13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, katırma, jupka, yufka (Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile ortak dosya) (2016).
14. Geleneksel Çini Sanatı (2016).
15. Bahar Bayramı Hıdırellez (Makedonya ile ortak dosya) (2017).
16. Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, efsaneleri ve müziği (Azerbaycan ve Kazakistan ile Ortak Dosya) (2018).
17. Geleneksel Türk Okçuluğu (2019).

Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi:
18. Işık Dili (2017).

1.4. Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri

Unesco SOKÜM’ün koruma ve sözleşmesi için üye olan devletler, ülkesine ait soküm unsurlarını tesbit edip envanterlerini yeniden hazırlayıp ve zamanına göre tekrar güncelleyip, yeniden oluşumunu sağlamak için çalışırlar. Bunun için A) Yaşayan insan hazineleri ulusal listesi B) Somut olmayan kültürel miras(SOKÜM) ulusal envanter listesi. Bu listenin hazırlama çalışması il envanterleri yapmaktadır. İl Kültür Turizm Müdürlüğü’nün koordinesiyle bu çalışma yapılmaktadır. Kültür Turizm Bakanlığı, daha önce 114 olan

SOKÜM unsurlarını Türkiye Ulusal Envanter Listesine 18 Kasım 2020’de klasik Türk süsleme sanatlarından dokuma sanatı geleneklerine, geleneksel çalgı yapım ve icracılığından çocuk oyun ve oyuncakları geleneklerine, geleneksel sporlardan misafir ağırlama geleneklerine ve Türk mutfak kültüründen geleneksel seyirlik sanatlarına 180 ulusal envanteri daha ekleyerek toplam 294 olmuştur (<https://aregem.ktb.gov.tr>).

1.5.Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri Unsur Listesi

Türk kültürü, çeşitli kültürlerle olan etkileşimi sonucunda zenginleşmiştir. Bu etkileşim somut olmayan kültürlerde de gerçekleşmiştir.Klasik Türk süsleme ve el sanatları, geleneksel el sanatı ustalığı (geleneksel zanaatkarlık), geleneksel mimari ve yapı ustalığı (taş, tuğla, kerpiç, metal, ahşap, cam vb.) dokuma sanatı ve gelenekleri, geleneksel giyim kuşam yapıcılığı, oya/nakış işleme, dikiş ve örgü gelenekleri, geleneksel çalgı yapıcılığı ve icracılığı,geleneksel çocuk oyunları ve oyuncakları, geleneksel,toplantılar ve teşkilatlanmalar, kültürel mekanlara bağlı toplumsal uygulamalar, yardımlaşma, dayanışma ve hayır gelenekleri, ahiretlik, yol kardeşliği ve akrabalık gelenekleri, misafir ağırlama gelenekleri ve geleneksel Türk misafir perverliği, uğurlama ve karşılama gelenekleri, doğum öncesi/sonrası ve çocukluk çağı gelenekleri, evlenme gelenekleri, ölümle ilgili gelenek ve uygulamalar, inanç ve inanışlara bağlı gelenek ve uygulamalar, önemli gün ve şahsiyetleri anma gelenekleri, geleneksel iletişim yöntem ve uygulamaları, geleneksel pazarcılık ve pazar kültürü, takvime bağlı inanış, kutlama ve gelenekler, yaylak ve kışlak gelenekleri, geleneksel festival ve şenlikler, anlatı geleneği ve geleneksel söz sanatları, ağıt yakma gelenekleri, halk ozanlığı geleneği, halk müziği ve türkü söyleme geleneği, geleneksel halk dansları, geleneksel seyirlik sanatlar ve oyunlar, geleneksel sporlar,tarım ve bağ-bahçe uygulama ve gelenekleri, geleneksel hayvan yetiştiriciliği ve toplumsal uygulamaları, geleneksel şifa ve temizlik uygulamaları, bakım ürünleri yapıcılığı, geleneksel yiyecek-içecek yapımı ve toplumsal uygulamaları, Türk mutfak kültürü/geleneksel yiyecek-içecek yapımı ve toplumsal uygulamaları(<https://aregem.ktb.gov.tr>). Toplam 35 ana başlık ve bu ana başlığa ait 294 unsur bulunmaktadır.

1.6.Kültürel Miras Değerlerinin Korunması ve Yaşatılması

“Yaşayan Miras” olarak adlandırılan somut olmayan kültürel miras; içerisinde yaşadığı insanların kesintisiz olarak dünden bugüne aktararak gelen gelenek, görenek, beceriler ve tecrübelerdir.UNESCO 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinde; kültürel mirasın yaşatılarak korunmasına bağlı olarak “aktarım” ve “katılım” kavramları önemli görünmektedir. Bu kavramlar etrafında “ortak bellek”, “deneyim”, “kimlik ve aidiyet”, “süreklilik” gibi temaları içeren yaklaşımla hedeflenen mirasın korunması amaçlanmaktadır (<https://www.unesco.org.tr>).

UNESCO olarak anılacak olan, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı’nın Paris’te 29 Eylül- 17 Ekim 2003 tarihleri arasında toplanan 32. Genel Konferansı, insan hakları alanında mevcut uluslararası belgelere, özellikle 1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine, 1966 Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesine, 1966 Medeni ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesine atıfta bulunarak,1989 UNESCO Geleneksel Kültür ve Folklorun Korunması Tavsiye Kararında, 2001 UNESCO Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesinde ve Kültür Bakanları Üçüncü Yuvarlak Masa Toplantısında kabul olmuştur. İstanbul Bildirgesinde vurgulanan somut olmayan kültürel mirasın, kültürel çeşitliliği17 Ekim 2003’te kabul edilmiştir (<https://www.tbmm.gov.tr>). Alınmış olunan bu kararlar somut olmayan kültürel mirası korumak, bununla ilgili toplulukların, grupların ve

bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı göstermek, somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı arttırmak ve karşılıklı değerliliği sağlamak, uluslararası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak amaçlanmıştır. Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, el sanatları geleneği yer almaktadır. Bu çalışmalarda üzerinde ağırlık verilmiş ve korunması içinsomut olmayan kültürel mirasın yaşayabilirliğini, sürdürülebilirliğini güvence altına almak amaçlanmıştır. Bunun için; kimlik saptaması, belgeleme, araştırma, muhafaza, koruma, geliştirme, güçlendirme ve özellikle okul içi ya da okul dışı eğitim aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarma, bu kültürel mirasın değişik yanlarının canlandırılması gereklidir (<https://www.tbmm.gov.tr>). Kültürel mirasın yaşatılması için, erken çocukluk eğitiminin yapıldığı okulöncesinden başlanarak yapılacak aktivitelerle birlikte Türkçe dil etkinliği, sanat etkinliği, hareket,oyunu vb. çalışmalarla çocuklarda bilinç oluşturulması erken yaşlarda başlanılan bu deneyimlerin, becerilerin kazanılarak korunması ve kuşaktan kuşağa aktarılması önemlidir.

1.7.Okulöncesi Eğitim Programı

Somut olmayan kültür mirasının sürdürülmesinde önemli olduğu düşünülen okulöncesi eğitimi programlarının amacı, önemi gibi başlıklara değinilmenin yararlı olacağı görülmektedir.

1.7.1.Program ve Önemi

Okulöncesi eğitimi,Milli Eğitim Temel Kanununda; zorunlu eğitim çağına gelmemiş çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini sağlamak ve olumlu alışkanlıklar edinmesine yardımcı olmak, onları bir üst öğrenime hazırlamak, Türkçeyi güzel ve doğru şekilde konuşmalarını sağlayarak, aynı şartlara sahip olmayan farklı aile ve çevreden gelen çocukları ortak bir yetiştirme alanı oluşturan eğitim faaliyetlerini kapsar.Okulöncesi eğitim kurumları ise okulöncesi eğitim çağı çocuklarına eğitim veren anaokulu, ana sınıfı ile uygulama sınıfını kapsamaktadır(mevzuat.gov.tr, 2020). Okulöncesi eğitim programına göre, 0-6 yaş gruplarını içerisine alan çocukların içerisinde yaşadığı kültürünü, ana dilini ve sosyalleşmesini de sağlayarak topluma en erken yaşta entegre olmasını sağlayan kurumlardır. Okulöncesinde uygulanan programın amacı çocuğun benlik gelişimi sağlanarak, değerlerini tanımasını ve değerlerine saygı duymayı, değerlerine karşı olumlu izlenimler kazandırmayı sağlamaktır(Dilek ve Duman, 2014:144).

1.7.2.Okulöncesi Programında, Okul Öncesi Dönemin Önemi

Okulöncesi eğitim programının amacı çocuklara gerekli beceriler ve yetenekler kazandırarak; onları topluma her yönüyle uyumlu hale getirmektir (Hirsh, 2004: 5).Okulöncesi programa göreöğrenme erken yaşlarda başlar ve bu kazanımlar davranış değişikliği oluşturularak hayat boyu devam eder (MEB, 2013). Çocuklar okulöncesi çağında öğrenmeye karşı oldukça isteklidirler ve çevrelerinde gördükleri her şeyi araştırır ve sorgularlar. Bu dönemde Beyin gelişimi çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için güçlü bir zemin oluşturur. Çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüebilmesi, gelişebilmesi ve öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirebilmesi için özellikle okulöncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve bu gelişim döneminde hızlı bir şekilde olgunlaşırlar. Çocuğa verilen olanaklar ne kadar fazla olursa o kadar çok gelişim imkânı sağlanır. Çocukların gelişimine paralel olarak okulun ve ailenin önemi de oldukça fazladır, sağlıklı bir gelişim için uygun bir aile ve okulöncesi ortamı ile mümkündür. Okulöncesi dönemde aile

oldukça önemlidir. Aile içerisindeki iletişim sevgi, şefkat çocuğa verilen değer çocuğun kendine olan güvenini arttıracaktır. Okulöncesi döneminde öğretmende önemli unsurdur. Çocuğun gelişmesinde öğretmenin etkisi önemlidir. Güvenli ve huzurlu hazırlanan okul ortamında çocuklarda öğrenme isteği daha yüksek olacaktır. Çocukların yeteneklerini keşfetmesinde, yetenekleri doğrultusunda etkinliklere katılmasında ve oyunlarla onları desteklemesinde öğretmenin okulöncesi eğitiminde rolü çok önemlidir(MEB, 2013). Okulöncesi dönemde çocuklar toplumun temel değerlerini öğrenmesinde, bunlarla ilgili bilgi, beceri, duygusal bir bağ oluşturmada ve topluma entegre olmasında eğitim programının önemli bir yeri vardır(Aral, vd., 2002: 60-61).

1.7.3.Okulöncesi Eğitimin Amaçları

Okulöncesi eğitim programlarında, Türk Milli Eğitim'in genel amaçları olarak Atatürk İnkılap ve ilkelerine ve Anayasa'da Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini sevmeyi ve daima yüceltmeyi amaç edinir (MEB, 2013). Genel amaçlar soyut ve somut olan maddi, manevi değerlerimizin yüceltilmesi bu yolla programın amaçları belirtilmiş olup içerisinde yaşadığı kültürü tanıması ve buradan yola çıkarak farklılıklara saygı göstererek toplumun bir bütünlük içerisinde devamını kapsamaktadır. Gelişim çağındaki çocuğa bilginin aktarılmasında, becerilerin paylaşılmasında, karar verme sürecinde, muhakeme ve değerlendirme yapabilmesinde okul öncesi eğitimi önemli bir faktördür (Ondrejková, 2013:5).

1.7.4.OkulÖncesi Eğitiminin Temel İlkeleri

Okulöncesi eğitiminin temel ilkeleri, Okulöncesi anaokulu çocukların bireysel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır, bunlar şunlardır: Oku löncesi eğitim kurumlarında çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır. Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitim sürecinde çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesine olanak tanınmalıdır. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir. Okulöncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duyu ve davranışları geliştirilmelidir. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir. Programlar hazırlanırken aile ve içinde bulunan çevrenin özellikleri dikkate alınmalıdır. Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır (MEB, 2013).

1.7.5.Programın Temel Özellikleri

Program tamamen katı kurallarla sabit olmadığı ama programın özüne bağlı kalınarak, yaşanan bölgelerin özellikleri, iklimi, kültürü gibi unsurlardan da etkilenebileceği gözardı edilmemektedir. Günlük yaşam deneyimlerinin ve yakın çevre olanaklarının kullanılmasitemaların kazanılmasında amaç değil araçtır.

Program uygulanırken;

1-Öğrenme merkezli,2-Kültürel ve evrensel değerleri dikkate alır, 3-Aile eğitimi ve katılımı önemlidir, 4-Değerlendirme süreci çok yönlüdür, 5-Özel gereksimli çocuklar için uyarlamalara yer vermektedir, 6- Rehberlik hizmetlerine önem vermektedir. Program, okulöncesi eğitime yol gösterici olmuştur. Çalışmada geçen kültürel çalışmalara yer

vermesi, bunları uygularken de yakın çevre imkânlarını kullanması bakımından önemlidir (<http://tegm.meb.gov.tr>).

1.7.6. Programda Çocuğun Gelişimsel Özellikleri

Okulöncesi eğitim programı sürekli kendisini geliştirecek şekilde oluşturulmuştur. Çocuğun her yönüyle gelişimini göz önüne almıştır. Çevresel ve kültürel farklılıklar dikkate alınarak öz bakım becerilerinin yanında, fiziksel, duygusal, bilişsel ve dil gelişim özelliklerine göre farklı eğitim süreçleri oluşturularak çocukları her yönüyle bütünsel olarak desteklemektedir (<http://tegm.meb.gov.tr>). Çocukların gelişimsel olarak çok fazla desteğe ihtiyacı vardır. Gerekli desteği alan çocuklar çevresinde ve eğitim hayatında başarıları yakalarlar (Yalçıntaş Sezgin, 2018:711).

1.8. Kazanım ve Göstergeler

Kazanım, çocukların eğitim ve öğretiminde kazandığı beceriler, bunlar üzerinde ilgileri ve istekleri üzerinde gösterdiği performanslardır (<http://tegm.meb.gov.tr>). Göstergeler ise kazanımlarının somut olarak görülmesidir. Örneğin; sosyal, duygusal gelişim alanında “Kazanım 4. Başkalarının duygularını açıklar.” ifadesi yapılan etkinlikler sayesinde çocuğun bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar. (Göstergeleri: Başkalarının duygularını açıklar. Başkalarının duygularının nedenlerini söyler. Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.) Böylece toplumda yaşadığı ilişki sırasında karşısındaki bireylere karşı geliştirdiği duygusal yaklaşımları, hal ve hareketleriyle göstermesidir.

1.9. Etkinlik Türleri

Bu etkinlikler; Türkçe etkinliği, sanat etkinliği, drama etkinliği, müzik etkinliği, hareket etkinliği, oyun etkinliği, fen etkinliği, matematik etkinliği, okuma yazmaya hazırlık etkinliği ve alan gezileri olarak sıralanmaktadır (<http://tegm.meb.gov.tr>).

Bunlar; a) Bilişsel bilgi, b) Duygusal bilgi, c) Davranış bilgisi olarak çocukların tutumlarını etkilemekte ve birbirleriyle ilişki halindedir. Bunların birinde oluşacak sıkıntı diğerlerini de etkilemektedir. Bu nedenle çocuklarda olumlu izlenim uyandıracak etkinlikler yapılmalıdır (Aydın, vd., 2016:27). Yapılan etkinlikler sınıfta ya da açık havada, yapılmış, yarı yapılmış, tek bir şekilde planlanan ya da bütünleşik olarak planlanan etkinliklerdir. Çocukların isteyerek, eğlenceli bir şekilde küçük, büyük guruplarla veya bireysel olarak katıldığı etkinlikler olarak söylenebilir. Soküm, olarak etkinlik türlerini incelediğimizde; Türkçe etkinliği, sanat etkinliği, dramatik etkinlikler, müzik etkinliği, hareket etkinliği, oyun etkinliği, fen etkinliği, matematik etkinliği, alan gezileri çalışmalarında somut olmayan kültürel değerlere yer verildiği görülmüştür.

1.10. Öğrenme Merkezleri

Eğitim programlarının başarılı olması için çok fazla özverili olunmalı ve düzenli bir şekilde hazırlanmalıdır. Eğitim ortamlarında öğrenme merkezleri ön planda tutularak programın amacına uygun bir şekilde planlanıp uygulanması yoluyla gerçekleşir (MEB, 2013).

1.10.1. Öğrenme Merkezlerinin Önemi ve Özellikleri

Öğrenme merkezlerinde çocuklar serbest olarak oynarken arkadaşlarıyla ilişki içerisinde dirler. Bu ilişki sonucunda hem bilişsel olarak geliştiği hem de yaratıcılığının geliştiği ve bunun sonucu olarak da problem çözme becerisini kazanır. Öğrenme merkezleri çocukların dikkatlerini çekecek bir şekilde ya da onların önerileri de alınarak kendi çevresiyle kültürü de ön planda olacak şekilde oluşturulur. Dramatik bir oyun oynanması durumunda oyuna uygun

ilgi çekici materyaller konulmalıdır. Örneğin; kukla, hacıvat – karagöze ait görselleroyun merkezlerine çocukların dikkatlerini çekmek amacıyla konur. Çocuğun çevresini keşfetmesi, sosyal ve kültürel değerlerini öğrenme, deneme ve uygulama yoluyla yaptığı çalışmalara örnek olarak verilecek olursa: Fen ve doğa çalışması olarak; pekmez ve turşu yapımında araç gereç kullanma becerisi, problem çözme ve kritik düşünme becerilerini kullanma, sınıf arkadaşlarıyla paylaşma becerisi kazanma, bağımsız öğrenme şansı kazanır. Okul öncesi eğitimi kurumlarında bulunması önerilen merkezler; blok, kitap, müzik, sanat, fen, dramatik oyun, bilgisayar, kum ve su merkezleridir. Öğretmen çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını, sınıfın fiziki koşullarını ve materyallerin çeşitliliğini dikkate alarak diğer merkezleri dedönüşümlü olarak düzenleyebilir (MEB, 2013). Çocukların karşılıklı iletişim kurabilme becerisi çocukların okul öncesi dönemde kazandığı çok önemli becerilerdir. Blok merkezi ve dramatik oyun merkezi gibi çocukların birlikte oynadıkları merkezlere yer verilmesi, çocukların arkadaşlarıyla ilişki içerisinde olması ve sosyalleşmesi bakımından önemlidir(Güzelyurt, vd., 2019:70). Okulöncesi öğrenme merkezleri içerisinde ve köşelerinde yer alan geçmişteki tarihimiz ve kültürel değerlerimiz olan unsurlar, eğitim süreci içerisinde kazanım ve amaçlara uygunlukta olmalıdır(Karaküçük, 2008:308).

2. Amaç ve Yöntem

Bu çalışma okulöncesi eğitim programlarında uygulanan rekreatif oyunların somut olmayan kültür mirasının varlığını devam ettirebilmesinde rolünün ne derecede olduğunu incelemek amacıyla yapılmıştır. Ulusal kültür mirası sınıflandırılırken “Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri Unsur Listesi ve Temsili Listesi” (2007) ile (MEB, 2013). Okulöncesi eğitim programı içerisinde yer verilen ulusal kültür öğeleri araştırılmış, 18unsurtespit edilmiştir. Araştırma doküman incelemesi ve literatür taraması ile gerçekleştirilmiştir. Her bir kültürel unsurun belge niteliği taşıdığı bu araştırmanın tekniği doküman incelemesi, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde taranan belgelerde ne sıklıkla yer aldığını belirlemek ve bu bulguları anlaşılır bir biçimde düzenleyip yorumlayarak betimsel ve gerçekçi sonuçlar ortaya konmuştur. Karagöz, nevrüz, mâni söyleme, meddahlık geleneği, pekmez, turşu aşure yapımı, yaylacılık, hıdırellez, nevrüz, ahilik, mevlevilik, sema töreni, Alevi- Bektaşî Ritüeli: Semah. Bu kaynaklardan yararlanılarak ilgili literatür taraması yapılmıştır.

3. Bulgular

Bu çalışmada, okulöncesi eğitim programında yer verilen, somut olmayan 18 farklı kültürel değer tespit edilmiştir. Bu kültürel değerler aşağıda sınıflandırılarak açıklanmıştır.

Nasrettin Hoca ve Dede Korkut hikâyeleri

Güldürmesi ve eğlendirmesi yanında kültürel bir değer taşıması, folklorik özellikleriyle toplumun genel özelliklerini taşıması yoluyla iletişim kurmanın yanında, dili etkili kullanmayı öğretmesi bakımından etkisini hala kaynak olarak devam ettirmektedir(Emiroğlu, 2018:126). Yavuz’a göre, insanlar sosyal hayatta karşılaştığı problemleri çözmek için hayali kahramanlar oluşturup, ya da gerçek kişilere olağanüstü güçler yükleyip onlara bu sorunlarını çözdürme yoluna gitmişler ve kuşaktan kuşağa aktararak toplumların sosyal sorunlarını çözmüş ve yaklaşımlarıyla da toplumları eğitmişlerdir(Yavuz, 2002:4).

Bu tür hikayeler okulöncesi programında Türkçe dil etkinliği kapsamında yer verilerek daha sonra bu hikaye okulda bulunan kostümle, kıyafetlerle canlandırılıp ve drama edilerek somutlaştırılabilir. Hikayelerden çıkarılan sonuç hem ders vermesi hem de olayın kahramanlarını yakinen tanıyarak olayçocuğun gözünde somutlaştırılır. Örnek ‘‘ parayı veren

düdüğü çalar” hikayesi burada anlatılması gereken üzerinde durulur. Okulöncesinde çocuk bu tür hikâyeleri canlandırarak, yaparak, yaşayarak kültürel değerlerini somutlaştırır. Nasrettin Hoca, Keloğlan, Dedekorkut hikâyelerinde mizah, kahramanlık, ince hesap, doğruluk, dürüstlük gibi kavramlar işlenerek hem güldürür hemde olaylardan ders çıkarma noktasında okulöncesinde somut değerler ile ilgili kazanım sağlayabilir.

Kukla, Hacivat- Karagöz ve Meddahlık

Çocuğun genel özelliklerinin olduğu 0-6 yaş döneminde çocuk ailesini, toplumu ve kültürünün temel değerlerini bu dönemde öğrenir. Çocuk en fazla uyaranla bu dönemde karşılaşır ve bunu alıcı olduğu için, ilerideki yaşamına taşır ve benimser (Fedakar, 2011, s. 108). Hemen hemen her dönemde canlılığını koruyan, her kesimin zevkle ve merakla izlediği, orta oyunu, tiyatrodaki, sinemalarda izlenerek etkisi günümüze kadar gelmiştir (Mutlu, 1995:57). Etkinlikler Türkçe dil etkinliği kapsamında verilerek, kültürümüzde yeri olan kişilerle, olaylarla bağlantı kurularak değerlerimiz okulöncesinde aktarılır. Okul öncesi dönemi, bebekliğin ilk yıllarından bağımlılık döneminden çıkarak bağımsız hareket sergilediği ve kişilik oluşumunun şekillendiği dönem olan ”yeme-içme, tuvalet alışkanlığı” olduğu dönemdir. Bu dönemde verilecek kültürel değerler yoğun olarak işlenirse bu değerler daha çok benimsenir (Oruç ve diğerleri, 2011, s. 285).

Ninni Söyleme ve Mani Söyleme

Mâni, ninni, bilmece, masal, destan, halk hikâyesi Türk dilinin zenginliğini içerisinde barındıran, sözlü olarak nesilden nesile aktarılan, ulusun temel hafızasını, edebi hazinesini oluşturan, geçmiş ile günümüz arasında birleştirici rolü olan en temel değerlerdir (Karagöz, vd. 2016:1038).” Dandini dandini dastana, fişfiş kayıkçı, uyu yavrum uyu, atem tutem ben seni vb.” ninnileri okulöncesi çocuklara hikaye öncesi verilerek öğrenmesi sağlanır. Bu değerlerin çocuklarda dil, sosyal, bilişsel gelişimi sağlaması açısından önemlidir.

Pekmez, Turşu, Aşure

Kültür toplumları oluşturan en önemli unsur olup, dinamik bir süreçtir. Yiyecek, içeceklerde kültürü oluşturan unsurlardır. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu unsurlar insanlığın devamını oluşturur (Sevimli, vd. 2017:26). Örnek olarak pekmez, şıra, turşu, aşure yapımı vb. Yapılacak çalışmada pekmez için üzümün, aşure için çeşitli tahıl ve baklagillerin olduğunu bilmek, bunlar okulöncesi çocuklarla birlikte yapılarak, asırlardır devam eden kültürel geleneğin ve besleyici değeri olan ürünlerin devamını sağlamak önemlidir.

Yaylacılık, Hıdırellez, Nevruz

Nevruz, doğa olaylarının değişmesi, tekrar canlanması gibi, ulusların da doğuşunu simgeleyen, bağımsızlığını ve tekrar doğuşunu oluşturan, siyasi ve sosyal unsurları içerisinde barındıran toplumlara mal olmuş temel değerlerin eğlence şeklinde kutlanmasıdır (Karaman, 2008:138-139). Hıdırellez, Kışın sona ermesiyle insanların darlıktan kurtulup bolluğa ermesi, doğanın tekrar dirilmesiyle insanların kendi aralarında o günü çeşitli kıyafet, yiyecek-içecek ve eğlencelerle kutlanmasıdır (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Hıdırellez>). Bu kültürel değerler çeşitli etkinlik kapsamında yapılmaktadır. Bu etkinlikler fen, matematik, oyun, alan gezisi, Türkçe, müzik ve sanat etkinliğidir. Doğadaki değişikliğin gözlemlenerek okulöncesinde sanat etkinliği kapsamında resim yapılması ve doğanın canlanmasında renk kavramı verilmesi; fen-matematik etkinliğinde renklerin oluşumu anlatılması ve ara renklere yer verilmesi doğadaki değişiklik anlatılırken neden – sonuç ilişkisi kurulması okulöncesi dönem içinde verilmektedir. Hıdırellez ve nevrüz baharın gelişen, matematik etkinliği ve

diğer etkinlikleride kapsayacak şekilde anlatılır. Bugünlerin özeliğinden bahsedilerek somutlaştırmak için sanat etkinliği kapsamında resim ve boyama çalışması yaptırılır. Okula gelecek çocuklar baharı anlatan renkler giyerler, o güne ait bayramlardan bahsedilir,hikâye anlatılır ve sonrasında drama yaptırılarak kültürel değerlerimiz somutlaştırılır.

Ahilik, Mevlevilik, Sema Törenleri, Alevi- Bektaşî Ritüeli: Semah

Değerler ilk olarak ailede başlar daha sonra bilinçlenme, öğrenme ve kendi değerlerine karşı anlamlı davranış kazanma okullarda başlar (Halstead, vd. 2000:169-202).Özellikle okulöncesinde çocukların değerlerle ilgili çok fazla uyarıcı ve örnekle karşılaşması çocukta daha fazla bilinç oluşturur ve çocuğun değerleri benimsemesini sağlar(Akto, vd. 2017:1077-1088).Okulöncesinde değerler eğitimi, Türkçe dil etkinliği ve hikâye sonrasında oyunlaştırılarak ya da drama yaptırılarak verilir. Mevlana,Ahilik, Bektaşî hikayeleri önce anlatılır. Sonrasında hikâyede geçen yardımlaşma, hoşgörü üzerinde durulur ve devamında oyuna dönüştürülür. Semah dönme, Sema yaptırma ya da Ahilik'teki yardımlaşma, hoşgörünün anlatılması ve sonrasında kalfalık, ustalık, esnaflık kavramları üzerinde durulur oyun etkinliğinde satış yapan esnafların canlandırılması yapılır. Okulöncesinde kültürel faaliyetler kapsamında yapılan Ahilik Bayramlarında esnaf gezileri düzenlenir,farklı ürünler satan esnaflarla görüşmeler yapılır. Satılan ürünlerin sağlam olmasına, bozuk olmamasına, kaliteli olmasına değinilerek çocuk gözünde olayların somutlaştırılması sağlanır. Buradaki asıl amaç kültürümüzün, değerlerimizin,gelenek ve göreneklerimizin tanıtılmasıdır.

Hayır Geleneği ve İmece

Okulöncesinde öğretmenlerin sevgi, saygı, dürüstlük, sorumluluk, hoşgörü, paylaşma ve yardımlaşma gibi kültürel değerlere yer verdiği görülmüştür. Bunlar okuma yazmaya hazırlık, drama, müzik, sanat, oyun ve alan gezisidir(Uzun, vd. 2017:324). Değerler hikâye yoluyla kazandırılan bir etkinlik türüdür(Thompson,2011:394). Oyun yoluyla verilen sevgi ve yardımlaşma eğitimi çocukları sosyal ve duygusal alanda geliştirir (Pekdoğan, vd. 2017:59-60). Okulöncesindeki proje çalışmaları çocukların birbirine yardım edip bir ürünü ortaya çıkarabilmeyi ve bunun bir imece çalışması olduğunu anlayabilmelerine yardımcı olur. Ayrıca yardımlaşma ile ilgili bir hikâye okunupsonrasında canlandırma yapılarakyardımlaşma ile ilgili değerlerin somutlaştırılması çocuğun değer kazanmasına yardımcı olduğu belirtilmektedir. Kültürel değerimiz olan hayır geleneği de yardımlaşma gibi soyut bir kavram olduğundan çeşitli sınıf içi etkinliklerle ve aile katılımıyla yapılmaktadır. Bu etkinlikler doğal afetlerde yardıma muhtaç kişilere giyecek ve yiyecek toplanması, ihtiyacı olan okullara oyuncak ve araç-gereç yardımı yapılması sonucunda hayır kavramının okulöncesinde kazanıma dönüştüğü belirtilmektedir.

Anaokullarında millî kültürümüzü yansıtan birçok somut olmayan kültürel unsura yer verilebileceği, okul öncesi eğitim programı içerisinde müfredata uygun olarak somut olmayan kültürel unsurlardan farklı 18 millî kültür unsuruna yer verilebileceği ve bölgesel farklılıklar da dikkate alınarak artırılabilceği değerlendirilebilir. Somut olmayan kültürel değerlerin anaokulunda çeşitli etkinliklerle tanıtılması, çocukların aktif katılımıyla soyut olan değerlerin deney, resim, oynama gibi etkinliklerle somutlaştırılarak öğretilmesi ve erken yaşlarda benimsetilerek kuşaktan kuşağa aktarılıp yaşatılmasında yararlanılabileceği bulgusuna ulaşılmıştır.

4. Sonuç ve Öneriler

Okulöncesi programı0-6 yaş gruplarını içerisine alan çocukların kültürünü, ana dilini öğreteneve sosyalleşmesini de sağlayan topluma en erken yaşta uyum sağlamasına yardımcı olan kurumlardır. Anaokulların amaç Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren çocuklar yetiştirmektir.Okulöncesinin temel ilkelerde, etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulması gerekir.Bu ilkeler çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duygu ve düşüncelerin geliştirmesine yardımcı olur. (MEB, 2013).

Okulöncesi programında yer alan amaçlar, temel ilkeler, yapılacak faaliyetler ve çalışmalar okulöncesi eğitime yol gösterici olmuş, kültürel çalışmalara yer vermesi bunları uygularken de yakın çevre imkânlarını kullanması ve kültürel değerlerimize yer verilmesi amaç edinmiştir.Anaokullarında millî kültürümüzü yansıtan birçoksomut olmayan kültürel mirasunsurlarayer verilebileceği tespit edilmiş. Araştırma sonucunda(MEB, 2013) okul öncesi eğitim programı içerisinde müfredattauygun olarak somut olmayan kültürel miras ulusal unsurlardan 18 millî kültür unsurlarına yer verilebileceği, bununda bölgesel farklılıkların dikkate alınarak artırılabilceği tespit edilmiştir.Somut olmayan kültürel mirasın ulusal unsurları,okulöncesinde çeşitli etkinliklerle tanıtılması, çocukların aktif katılımıyla soyut olan değerlerin somutlaştırılmasında deney, resim, oyun oynama gibi etkinliklerleöğretilmesi ve erken yaşlarda benimsetilip kuşaktan kuşağa aktarılarak yaşatılmasında yararlanılabileceği söylenebilir.

Literatürde konuyla ilgili çalışmalar sınırlı olmakla beraber; Tosun (2019) çalışmasında somut dönemde olan çocukların soyut olan manevi değer oluşmasının zor olduğu sonucuna varmış olması bu çalışma ile çelişirken, Pekdoğan (2017) çalışmasında oyun yoluyla çocuklarda sosyal, kültürel alanlarda gelişmelerin gerçekleştiğini belirtmiştir, yineAkto, vd. (2017) yapmış oldukları çalışmada okulöncesi çocukların çok fazla toplumsal değerlerle karşılaşmaları çocuklarda daha fazla bilinç oluşturduğunu söylemiş olmaları bu çalışma ile aynı paralellik göstermektedir.

Okulöncesi etkinliklerin daha somut olarak verildiği drama, tiyatro, Nasrettin Hoca, Keloğlan, ve Dede korkut Hikayeleri,Hacivat- Karagöz gibi oyunlardan uzman oyuncular yoluyla kıyafet ve mekana yer verilerek canlandırmayapılması okulöncesi dönemindeki çocuklara o zamana ait yaşam tarzlarını anlatması, gelenek ve göreneklerimizi, tarihimizi, kültürel değerleri anlatması yönüyle faydalanılabilir. Kültürel değerlerin aktarılmasında en önemli faktör dildir. Dil geçmişten günümüze sözlü olarak aktarılarak gelir. Bu aktarımlar maniler, tekerlemeler, ninniler, bilmece, hikâyeler ve masal gibisomut olmayan kültürel değerlerdir. Dilin yaşatılması bu değerlere okullarda ve sosyal hayatta daha sık yer verilmelidir.

3 Nisan 2021 tarihinde “Conference on Managing Tourism Across Continents”kongresinde sözel bildiri olarak sunulan çalışmada çıkarılan sonuçlar;okul öncesi öğrencileri hernekadar somut işlem döneminde olsalar da “Somut Olmayan Kültürel Miras’ın” yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktırılmasında Okul Öncesi Eğitim Programlarındaki faaliyetlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

- 1- Benzer çalışmalar soyut işlem döneminde olan daha büyük yaş grubu çocuklarla da yapılabilir.
- 2- Okul öncesi eğitim kurumlarında somut olmayan kültürel değerlerin yaşatılması için nitel ve nicel daha fazla araştırmalar yapılabilir.
- 3- Okulöncesinde etkinlikler planlanırken ailelere ulaşılarak toplumun unutulmaya yüz tutmuş kültürel değerlerini toplumda yeniden değer kazanılması sağlanabilir.

**Bu araştırma 1-3 Nisan 2021 tarihinde Kıtalar Arası Turizmi Yönetme Kongresinde (MTCON'21) sözel bildiri olarak sunulmuştur.*

KAYNAKLAR

- Akto, A. ve Akto, S. (2017). “ Okulöncesi değerler eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler (Nitel Bir Araştırma)”. Şarkiyat, 9(2): 1074-1095.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2002). Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı. (İkinci baskı). İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Aydın, S. ve Çoştı, S. (2016). A longitudinal study of the attitudes of early childhood preservice teachers towards mathematics. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 3(2): 25-35.
- Demirhan, G. (2003). Kültür, eğitim, felsefe ve spor eğitimi ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14 (2): 92- 103.
- Dilek, H. (2020). Eğitime adanmış yarım asır içinde okulöncesi eğitim programı uygulamaları için gelişimsel uygunluğu anlamak. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dilek, H. ve Duman, T. (2014). 2006 Okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33): 143-158.
- Emiroğlu, S. ve Karaca, Ş. (2018). Nasrettin Hoca fıkralarında aile içi iletişim. *Motif Akademi Halkbilimi dergisi*, 11(23): 124-142.
- Fedakar, P. (2011). Çizgiyi aşanlar: Cille Türk mitolojisinin çizgi filmde kullanılması ve çizgi filme aktarılması. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 11(1): 107-119.
- Hacıoğlu, N., Ayhan, G. ve Yakup, D. (2017). Boş zaman ve rekreasyon yönetimi örnek animasyon uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Halstead, J.M., Taylor, M.J. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2): 169-202.
- Hirsh, R.A. (2004). Early childhood curriculum. incorporating multiple intelligences, developmentally appropriate practice and play. Boston.
- Gülcan, B. (2010). Türkiye’de kültür turizminin ürün yapısı ve somut kültür varlıklarına dayalı ürün farklılaştırma ihtiyacı. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(1): 99-120.
- Güngör, E. (2003). Kültür değişmesi ve milliyetçilik. Hisar kültür gönülleri.
- Güzelyurt, T., Dayanan, F., Çakır, S. ve Ahmetoğlu, A. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezlerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2 (1): 62-75.
- Karaman, R. (2008). “Anadolu’da nevrüz kutlamaları”. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(13): 129-145.
- Karagöz, B. ve İşcan, A. (2016). Kültürel bellek aktarımı temelinde ninnilerin rolü: “Anneler ninnileri biliyor mu?”. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2): 1036-1055.
- Karaküçük, S. (2016). Rekreasyon bilimi. Gazi Kitap Evi.
- Karaküçük, A.S. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekansal koşulların incelenmesi (Sivas ili örneği). *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2): 307-320.

Kül Avan, S. ve Karaküçük, S. (2019). Farklı Kültürlerde boş zaman davranışları(Aleviler örnekleme). Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi, 1(2): 9-20.

MEB.(2013). Okul öncesi eğitim programı. Ankara: MEB Temel Eğitimi Genel Müdürlüğü.

Mutlu, M. (1995). Karagöz. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 12 (12): 53-63.

Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. Ekev Akademi Dergisi, 15(48): 281-299.

Ondrejková, R. (2013). Kindergarten teachers' consideration for sensory-motor difficulties in early years (Master's thesis).

Öksüz Kuşçuoğlu, G. ve Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. Yalvaç Akademi Dergisi, 2 (1): 58-67.

Pekdoğan, S. ve Korkmaz, H. (2017). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarına verilen değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (37).

Sevimli, Y. ve Sönmezdağ, A.S. (2017). Özel gün tatlıları: Kültür turizmi açısından önemi. Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi,1(2): 18-28.

Türk Dil Kurumu (2020). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.

Tütüncü, Ö., Aydın, İ., Küçükusta, D., Avcı, N. ve Taş, İ. (2011). Üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımını etkileyen unsurların analizi. Spor Bilimleri Dergisi, 22(2): 69-83.

Thompson, M. (2011). Developing moral values in children: observations from a preschool. Ife Psychologia, 19(2): 394-411.

Tosun, A. ve Yıldız, K. (2019). Erken çocukluk dönemi din eğitimi yaklaşımları üzerine karşılaştırmalı bir analiz. Amasya İlahiyat Dergisi, (12):121-151.

Uzun, M. ve Köse, A. (2017). Okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 12 (23): 305-338.

Üzer, M. ve Çetin, Ş. (2018). ‘‘Küçük hezarfen’’ çizgi filminde yer alan millî kültür unsurlarının incelenmesi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7 (3): 2049-2079.

Yalçıntaş Sezgin, E. (2018). Okulöncesi dönemde yaşam becerileri. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 5 (12): 710-719.

Yavuz, M.H. (2002). Masallar ve eğitimsel işlev masallar ve eğitimsel işlevleri. Kültür Bakanlığı, Ankara.

Yıldırım, A. veŞimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.

<https://aregem.ktb.gov.tr>. Erişim tarihi, 30.11.2020

<http://www.kultur.gov.tr>. Erişim tarihi, 30.11.2020

<https://www.unesco.org.tr>. Erişim tarihi, 30.11.2020

<https://www.tbmm.gov.tr>. Erişim tarihi, 30.11.2020

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Hıdırellez>. Erişim tarihi, 30.11.2020

<https://www.mevzuat.gov.tr>.Erişim tarihi, 30.11.2020

<https://teftis.ktb.gov.tr>.Erişim tarihi, 30.11.2020